

O libro da selva

Actividades de Carmen Domech

As actividades tamén se poden atopar no libro *Te trueco un cuento*:

DOMECH, C. *Te trueco un cuento. Animación a la lectura e interculturalidad*, editado por CIDE CREADE do MINISTERIO DE EDUCACIÓN Y CIENCIA, dentro da súa colección Palabras con voz. Madrid, 2008.

titeres cachirulo

www.titerescachirulo.com

CARMEN DOMECH

Os irmáns de Mowgli

Mira quen veu!

OBXECTIVOS:

- Fomentar a imaxinación
- Axudar a entender as estruturas dos relatos
- Cooperar
- Poñerse no lugar de alguén moi diferente a nós

DURACIÓN:

Ao redor de 30 minutos e o tempo necesario para escutar todos os relatos

NECESIDADES:

- Folios
- Lapis e cores
- Nobelos de la

DESENVOLVEMENTO:

Raksha, a nai loba, está disposta a loitar a morte para protexer a Mowgli, que agora é un máis dos seus fillos.

-Dividimos os participantes en grupos de cinco.

-A cada grupo dámosselle un nobelo de la para crear un relato que teña unha introdución, un nó e un desenlace. Un dos participantes comeza o relato, queda co cabo de la e pásalle a outro o nobelo para que continúe o relato. Logo este pásoao ao seguinte e segue... cando todos teñen un anaco de la agarrado e hai unha pequena lea no centro, van achegando a historia ao seu fin, pasándose a la por orde ata que o cordel e o relato quedan desenredados e quen comezou a historia a remata.

-A proposta para esta historia é a dun bebé marciano que chega á vosa casa, vive e crece convosco, hai xente do barrio que ten medo del e quéreo expulsar da comunidade antes de que creza máis. Vós tedes que axudalo e salvalo.

-Podedes facer un debuxo do voso marciano para ensinárllelo aos vosos compañeiros cando lles contedes a historia.

Os irmáns de Mowgli

Así vivía

OBXECTIVOS:

- Traballar o resumo dunha historia
- Poñerse noutro punto de vista
- Fomentar a imaxinación

DURACIÓN:

Ao redor de 30 minutos

NECESIDADES:

- Folios
- Lapis e cores

DESENVOLVEMENTO:

"É noso irmán en todo menos no sangue - seguiu Akela -. E vós seriades capaces de matalo aquí mesmo!"

Mowgli dixo "Escoitade! - berrou - Dixéstesme tantas veces esta noite que son un home (e eu realmente tería sido un lobo ata o fin da miña vida, quedando convosco), que creo que as vosas palabras son certas."

Mowgli apenas recorda nada de cando viviu cos homes, a selva é o seu ámbito e os animais, a súa familia.

-Imaxinade que sendo pequenos vos perdestes en metade do campo nun lugar próximo ao que nacestes.

-Cada participante divide un folio en seis partes e elabora un comic no que mostra como vivía coa familia de animais que o acolleu.

Os irmáns de Mowgli

O primeiro día de cole

OBXECTIVOS:

- Relatar un día común dende unha visión diferente
- Fomentar a imaxinación
- Poñerse no lugar doutro

DURACIÓN:

Entre 15 e 20 minutos

NECESIDADES:

- Folios
- Bolígrafos

DESENVOLVEMENTO:

Mowgli non é aceptado na selva porque é un home e, na aldea, tampouco logra integrarse totalmente por vivir cos animais.

- Esta é unha actividade individual.
- Cada participante pensa na cultura más diferente á súa, no lugar máis remoto da terra onde nunca estivese. Inventa e escribe como foi o seu primeiro día de colexio no lugar no que está agora mesmo. Tendo en conta que ao ano de nacer e ata os once anos viviu nese lugar remoto no que pensou, todo o que ve agora é novo e moi diferente e os valores e os costumes tamén o son.

A caza de Kaa

O sangue e a lingua

OBXECTIVOS:

- Achegarnos a outras culturas
- Fomentar a imaxinación
- Cooperar

DURACIÓN:

Unha semana para recompilar as palabras e ao redor de 30 minutos para elaborar os relatos.

NECESIDADES:

- Dúas cartolinhas
- Folios
- Bolígrafos

DESENVOLVEMENTO:

Mowgli líbrase da picadura das serpes velenosas por saber falar o seu idioma e, polo mesmo, consegue a axuda do miñato. Só ten que dicirllles "*Vós e eu somos do mesmo sangue*".

O sangue pode representar o corpo e, o idioma, o entendemento e respecto.

- Entre todos imos buscar as palabras sangue e idioma no maior número de linguas que poidamos.
- Colocamos dúas cartolinhas, unha para cada palabra, e ímolas escribindo nas distintas linguaxes, poñendo ao lado o idioma no que está escrito.
- Deixamos as cartolinhas unha semana.
- Transcorrido ese tempo, dividimos os participantes en grupos de catro ou cinco membros.
- Cada grupo inventa a historia de como se separaron e diseminaron polo planeta os primeiros homes e mulleres que o habitaban. Cada grupo elixe entre cinco e dez destinos que lle axuden a contar a súa historia e utiliza con frecuencia as palabras sangue e lingua, poñéndoas en distintos idiomas segundo os lugares do planeta onde fosen parar os grupos de poboadores do seu relato.

A caza de Kaa

A danza de Kaa - Xogo de expresión corporal

OBXECTIVOS:

- Inventar movementos e repetir os que outros propoñen
- Divertirnos

DURACIÓN:

Ao redor de 15 minutos

NECESIDADES:

Un espazo amplio e diáfano

DESENVOLVEMENTO:

Imos inventar entre todos a danza de Kaa.

- Colocámonos de pé en círculo.
- Un é Kaa e, o resto, os monos hipnotizados.
- Kaa colócase no centro e móvese como unha boa xigante. O participante que estaba ao seu lado inventa un movemento para os monos hipnotizados que todos os demais repiten. Estes dous personaxes van rotando entre os participantes ata que todos pasaron por ser kaa e o mono que propón os movementos hipnóticos.

A caza de Kaa

Bailas, monada?

OBXECTIVOS:

- Cooperar
- Divertirnos

DURACIÓN:

Entre 10 e 15 minutos

NECESIDADES:

Un espazo axeitado

DESENVOLVEMENTO:

-Divididos os participantes en cinco grupos, cada grupo inventa un pequeno baile de acordo aos seguintes títulos:

- O blues dos monos tristes
- Os monos na súa salsa
- The monkey´s rock
- Ole, ese mono!
- O valse dos Bardar-log

Tigre, tigre!

Gran noticia: Mowgli, un neno criado na selva!

OBXECTIVOS:

- Perder medo a falar en público
- Achegarnos á reportaxe
- Divertirnos

DURACIÓN:

Ao redor de 15 minutos para elaborar as reportaxes e o tempo necesario para velas todas

NECESIDADES:

Nada

DESENVOLVEMENTO:

"O home mirouno atónito, deuse a volta e botou a correr pola única rúa do pobo, chamando a berros o sacerdote, que era un home grande e gordo, vestido de branco, cunha marca amarela e vermella na fronte. O sacerdote achegouse á entrada e xunto a el viñan, polo menos, un centenar de persoas que miraban, falaban, berraban e sinalaban a Mowgli."

- Facemos grupos de tres ou catro membros.
- Cada grupo elixe un dos seus membros para que faga de Mowgli e o resto son xornalistas que teñen que elaborar unha reportaxe para as noticias do telexornal sobre o neno da selva.
- Cando os grupos rematen as súas reportaxes, pasamos a ver as noticias nas que cada grupo reproduce o que fixo.

Tigre, tigre!

A danza da xustiza

OBXECTIVOS:

- Expresarnos de forma diferente
- Reflexionar sobre unhainxustiza sendo esta a que nos propoña os sons
- Cooperar
- Facer grupo
- Fomentar a imaxinación
- Divertirnos

DURACIÓN:

Entre 20 e 30 minutos para inventar o idioma e o relato. Ao redor de dez minutos para o traballo de grupos e o tempo necesario, dependendo do número de participantes, para a danza común.

NECESIDADES:

- Un espazo diáfano onde nos sintamos cómodos
- Un instrumento de percusión

DESENVOLVEMENTO:

"De que serve ser home- díxose finalmente- sen coñecer a fala dos homes? Agora son igual de parvo e mudo que un home que estivese na selva, entre nós. Teño que aprender aúa fala."

- Todos de pé, van andando en silencio pola aula. Pouco a pouco, cada un ao seu ritmo vai soltando sons co fin de ir inventando un idioma propio, falando cada vez máis, pero en voz non moi alta.
- Cando todos os participantes se sintan cómodos falando no seu novo e particular idioma cónstanse a si mesmos, e todos á vez, o que lle está a pasar a Mowgli: cando o botan da manda por ser diferente, cando esa diferenza en realidade lles causa temor. E logo, cando vai ao poboado e, vendo a protección que crearon os homes, di "*Entón, a xente de aquí tamén ten medo ao pobo da selva*".
- Cada un cóntase a si mesmo no seu idioma ainxustiza que cae sobre Mowgli.
- Despois fanse grupos de tres ou catro membros e cada un conta no seu idioma un pequeno resumo do seu relato e inventa e elixe unha palabra que signifique a inxustiza de rexeitar alguén por ser diferente e como ese desprezo esconde medo.
- Cada participante propón un movemento sinxelo que acompañe a súa palabra.
- Colocámonos todos os participantes de pé en círculo, cada un di en alto a súa palabra e fai o seu movemento para que todos o repitamos e así, entre todos, inventamos a danza da xustiza.
- A persoa que guía a actividade pode acompañar a danza cun instrumento de percusión.

Tigre, tigre!

A técnica dos sombreiros

OBXECTIVOS:

- Formularnos distintos puntos de vista ante un mesmo feito
- Debater sen discutir
- Chegar a acordos
- Cooperar

DURACIÓN:

Ao redor dunha hora

NECESIDADES:

-Unha cartolina vermella, unha negra, unha amarela, unha verde e unha azul por participante

DESENVOLVEMENTO:

"-Estes irmáns vosos non son moi distintos da manda -dixo Akela, sentándose tranquilamente-. Dáme a sensación de que, se as balas significan algo, queren botarvos de aquí."

Mowgli é rexitado pola sociedade. El adaptouse á selva, adquirindo os seus costumes, a súa lingua e as súas leis, pero foi expulsado por ser diferente, o mesmo que lle aconteceu no poboado dos homes.

A moitos emigrantes sucédelles como a Mowgli, non son aceptados polas xentes do lugar ao que van vivir.

-Partindo dunha noticia do xornal que reflecta mediante un suceso a intolerancia cara a algún colectivo, abrimos un debate coa técnica de Edgard de Bono "Pensar en paralelo, a técnica dos seis sombreiros", recollida nun artigo de Fernando Trías de Bes:

-Cada participante fabrícase un sombreiro de papel de cada cor.
-Cada participante conta con cinco sombreiros de cinco cores diferentes, que se poñen un sobre outro todos os participantes na mesma orde.

-Os participantes no debate pensan segundo as pautas de cada sombreiro, todos co mesmo sombreiro á vez. E van quitando os sombreiros todos xuntos.

-O sombreiro vermello é o que está máis arriba, polo tanto o primeiro. O vermello é a cor do corazón. Con el expresamos as emocións e os sentimentos, as nosas dúbidas e temores, o que intuímos que vai pasar e o que non. Os sentimentos non poden ser negados.

-O seguinte sombreiro é o negro. É o do pesimista, dicimos os nosos pensamentos más negativos, todo o malo que poida pasar, podemos ser críticos. Este sombreiro debe usarse con moderación.

-O seguinte é o amarelo. O sombreiro do optimista, o positivo, con el intentamos ver o lado bo ou o bo camiño que podemos conseguir.

-A continuación, o sombreiro verde. O da creatividade, o das ideas, buscando propostas e alternativas posibles.

-Para rematar, só nos queda o sombreiro azul, o das conclusións. Utilizamos a información que obtivemos coas distintas formas de pensar para obter unha idea común, definir a situación e intentar crear propostas que estean ao noso alcance para solucionar o problema.

A foca branca

Veraneos abarrotados

OBXECTIVOS:

- Analizar a realidade
- Poñerse nun suposto imaxinario partindo de datos reais
- Cooperar

DURACIÓN:

Dous ou tres días para recompilar información e ao redor de 30 minutos para escribir o relato.

NECESIDADES:

- Folios
- Bolígrafos

DESENVOLVEMENTO:

Gancho de mar, o pai da foca branca di: "Non fixen nada máis que pelexar, dende mediados de maio. É unha vergoña o chea que está a praia esta tempada. Encontreime o menos con cen focas da praia Lukannon buscando vivenda. Por que non quedará a xente na súa casa? -Estou convencida de que seríamos moito más felices na illa das Londras que neste sitio tan abarrotado- dixo Matkah.

-Bah! Os holluschickie son os únicos que van á illa das Londras. Se fosemos alí, dirían que somos uns covardes. Hai que gardar as apariencias, querida."

-Por grupos de tres ou catro participantes, recoller información da transformación que sufren as costas españolas a causa do turismo.

-Cada grupo elixe un lugar turístico e pensa nel, formúlase preguntas sobre a xente que está alí, sobre como é o lugar, a vida e o movemento que ten nas dúas tempadas diferentes. A tempada alta do turismo e a baixa.

-A continuación cada grupo fai un pequeno relato sobre un personaxe que vive nese lugar dende sempre. E en que cambia a súa vida polo turismo.

A foca branca

O/a neno/a branco/a

OBXECTIVOS:

- Fomentar a imaxinación
- Cooperar

DURACIÓN:

Ao redor de 30 minutos

NECESIDADES:

- Folios
- Bolígrafos

DESENVOLVEMENTO:

"- *Gancho de Mar - dixo finalmente-. O noso fillo vai ser branco!*

- Ameixas baleiras e algas secas! -Bufou Gancho de Mar-. Nunca oín falar de algo tan raro como unha foca branca."

Os animais albinos nunhas culturas son sagrados, noutras temidos...

-En grupos de catro participantes, inventade a xeito de lenda as aventuras dun neno ou nena albino/a que naceu e creceu nun lugar onde nunca antes se vise ningún.

A foca branca

Canción que canta o bo tempo na lagoa de sal

OBXECTIVOS:

- Achegarnos á linguaxe poética
- Pensar nas intervencións negativas do home cara á natureza
- Cooperar
- Divertirnos

DURACIÓN:

Entre 20 e 30 minutos e o tempo necesario para escutar as cancións

NECESIDADES:

- Folios
- Bolígrafos

DESENVOLVEMENTO:

"Kotick era o único que facía preguntas e ninguén soubo dicirlle nada, agás que os homes sempre se levaban ás focas dese xeito durante un espazo de entre seis semanas e dous meses, todos os anos." Ao final do relato, na canción das focas, estas din:

*"Hoxeachei as miñas amigas, tristes, dispersas están.
O cazador dispáranos, golpéanos ata matar.
Seguímolo como ovellas e trátanos sen piedade.
Oh, as praias de Lukannon, se ninguén fose a cazar!"*

- Agrupamos os participantes en grupos de tres.
- Cada grupo elixe o ritmo dun tipo de música; Rock, Rap, Pop...
- Cada grupo escribe un poema para cantar coa música que elixiu, no que conta unha barbaridade que comete o ser humano contra a natureza.
- Para rematar, escoritamos todas as cancións.

Rikki-Tikki-Tavi

A ximnasia das mangostas

OBXECTIVOS:

- Cooperar
- Coordinar movementos
- Divertirnos

DURACIÓN:

15 minutos

NECESIDADES:

- Papel de xornal
- Un espazo diáfano

DESENVOLVEMENTO:

- Colocamos pola aula papeis de xornal abertos, tantos papeis como participantes.
- Os participantes van camiñando sen pisar os papeis, a maior ou menor velocidade segundo o ritmo dun instrumento de percusión que toca a persoa que dirixe o xogo.
- Ao berro de "Cobra!" todos os participantes dan un salto para colocarse enriba dunha folla de papel.
- Non pode haber máis dun participante por folla, polo tanto, se dous foron á mesma folla, un deles ten que dar saltos pisando papel ata chegar a unha que estea baleira. O resto dos participantes ten que deixalo pisar un anaquiño da súa folla.

Toomai, o dos elefantes

A construir a ponte!

OBXECTIVOS:

- Fomentar a imaxinación
- Crear unha historia en grupo
- Divertirvos

DURACIÓN:

Entre 20 e 30 minutos

NECESIDADES:

Nada

DESENVOLVEMENTO:

- Divididos en grupos de catro ou cinco participantes.
- Cada grupo inventa a historia da construcción dunha ponte. Para iso conta coa colaboración de diversos grupos de animais, xa que cada membro do grupo é domador dunha especie animal e os animais dessa especie obedecen dentro das súas posibilidades. O que cabalga e goberna aos crocodilos non pode voar e o que cabalga e goberna ás aguias non pode colocar os piara baixo a auga.

Os servidores

Xuntos no refuxio

OBXECTIVOS:

- Pensar sobre os conflitos bélicos e os seus absurdos
- Cooperar

DURACIÓN:

Ao redor de 30 minutos

NECESIDADES:

- Folios
- Bolígrafo

DESENVOLVEMENTO:

Na canción de desfile dos animais do campamento, todos os animais xuntos, din:

*"Dando voltas dende afastadas terras,
Lévannos á guerra os nosos guías.
Mentres tanto, os homes que nos levan
Poeirentos e sen falar camiñan,
Pois non saben por que, nós e eles,
Sufrimos esta marcha cada día.*

*Todos somos os fillos do campamento
E todos axudamos no seu momento.
Fillos somos do xugo e da albarda,
Do arnés, a aguilloada e da carga."*

- Por parellas buscar noticias nos xornais de conflitos bélicos. Decatarse un pouco de cal é cada bando.
- Cada parella elabora dous personaxes da súa mesma idade e algunas características similares a cada un deles. O primeiro personaxe pertence a un bando e o segundo ao outro.
- Cada parella inventa unha historia escrita en terceira persoa na que estes dous personaxes se refuxian nun momento do conflito no mesmo lugar. Cando remata o perigo, saen do refuxio e ven que toda a poboación de ambos os dous bandos foi evacuada, polo que teñen que viaxar durante dez días na mesma dirección ata reunirse cada un cos seus. Cada parella formulase se van viaxar xuntos, conseguir comida xuntos, buscar xuntos un sitio onde durmir... e as aventuras que lles acontecen: se se axudan e se protexen, o que senten e como viven o que lles pasa, etc.
- Despois de escoitar os relatos de todos, abrimos un debate sobre se os nenos e nenas de países en guerra saben o por que e o para que das loitas; sobre que sucesos nos que eles puidesen participar terían axudado a solucionar pacificamente o conflito; se os seus pais ou os seus maiores tiveron algunha opción ou se a maioría da poboación son como os que aparecen no poema de Rudyard Kipling.